

Na šikmé ploše

V pruhu rašeliny stojí téměř suchý ovocný keř. Na prázdné, mírně šikmé se Ivanov snaží poskládat na sebe hromádku rozházených knih. Po špičkách přichází Borkin s puškou v ruce, zamíří na hlavu Ivanova a čeká, až se Ivanov lekne. Tak začíná inscenace Čechovova **Ivanova** v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě v režii Štěpána Pácla.

Puška se pak objeví ještě dvakrát: podruhé nad hlavami všech ostatních postav dramatu, přicházejících v úvodním defilé na scénu, a nakonec v závěrečné scéně, kdy se touto ostatními přinesenou puškou, tedy ne vlastním revolverem jako v originále, Ivanov zastřelí. Užití pušky nabízí klíč k inscenaci spolu se symbolem stále narůstajícího sklonu prázdné šikmé plochy a očištného deště skrápějícího vyprahlou zem, kterého se téměř všichni bojí, případně si jej vůbec neuvědomují.

Stojí tu proti sobě společnost a jediný. Spíše než ona pověstná životní nuda, uváděná coby motiv osobní tragédie hlavní postavy, je akcentována

neschopnost člověka změnit sebe, tedy i svět, ve kterém žijeme. Je tu ovšem zobrazeno ono „zabíjení času“, vyjádřené v metafoře karetní hry, při níž hráči nesejí u karetního stolku, ale za sebou na židlích a jeden po druhém vynášejí karty tak, že je vyhazují do vzduchu.

To, že režisér v druhé části hry nechá pršet z nebe životodárný déšť, před kterým se všichni, až na Sašu a Ivanova, raději ukryjí do pláštěnek, podtrhuje nutnost odvrhnout strach a podstoupit očištnou koupel.

Pácl stejně jako režiséři, kteří se pustili do Ivanova před ním, marně bojuje s překážkami Čechovem už vepsanými do původního textu: je tu pokles tempa, mnohomluvnost postav a pozvolná klesající počet dramatických situací. I když se po poněkud ospalém začátku děj první části zdařile rozběhne, přesto inscenace vrcholí před přestávkou, ve vypjaté scéně Sašina vášnivého vyznání lásky doprovázeného ohňostrojem. V druhé půli už zůstane publikum chladné. Baví se sice pozorováním

Lada Bělašková (Anna) a Tomáš Jirman (Ivanov) FOTO RADOVAN ŠŤASTNÝ

komického zdolávání teď už silně nakloněné plochy herci, kterým se velmi zkomplikoval pohyb – tato jevištní metafora ovšem napětí nepřináší. Jediným oživením jsou zdařilé kreace Jana Fišara, který Lebeděva vybavil velkou mírou sžíravé ironické skepse, a Jiřího Sedláčka, jehož Borkin, všemi podceňovaný hřmotný prostáček, se dokonce stává mravní autoritou. Také Alexandra Gasnářková v postavě mile komické Babakinové navazuje kontakt s hledištěm, obdobně jako František Večeřa v roli opilého Šabelského.

Mezi všemi ovšem září Saša Veroniky Lazorčákové, naplněná neuhastitelně vášnivou láskou k Ivanovovi. Herečka dostala na ostravské scéně poprvé velkou roli a přesvědčila, že jí je práva. Tomáš Jirman v titulní roli působí jako brechtovský herec ve škole Stanislavského. Herecký komentář je více než zřetelný, po jevišti se pohybuje spíše

studie postavy než ztělesněná osobní tragédie. Je tu nakonec i žádoucí kontrast mezi den za dnem přežívajícími směšnými figurkami a stále sílícím pocitem zmaru u Ivanova, ale jde spíše jen o kontrast hereckých prostředků.

Sugestivně zní hudba Jakuba Kudláče, vycházející z motivů ruských lidových písní v provedení dvou akordeonistů na jevišti. Přes výhrady je názor režiséra jasný a srozumitelný,

největší ostravská činohra opět ukázala svůj výrazný interpretační potenciál.

LADISLAV VRCHOVSKÝ

Národní divadlo moravskoslezské Ostrava – Anton Pavlovič Čechov: Ivanov. Překlad Leoš Suchařípa. Režie Štěpán Pácl, dramaturgie Marek Pivovar, scéna Adriana Černá, kostýmy Daniela Klimešová, hudba Jakub Kudláč. Premiéra 28. března 2012.